УДК 82.09
DOI: 10.26565/2227-1864-2019-83-10

Тип «множинного» наратора в оповідній структурі художнього тексту

Т. В. Кушнірова

доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології та перекладу,
Полтавський національний технічний університет імені Ю. Кондратюка;
e-mail: kuta2608@gmail.com; https://orcid.org/0000-0003-3489-2767

У статті всебічно та ґрунтовно розглядається поняття «наратив» як літературознавча категорія, окреслюються його конститутивні ознаки, досліджуються структурні елементи. Попри значну кількість наукових розробок, присвячених цьому поняттю, залишається ще безліч лакун, які потребують розгляду. У роботі «наратив» - це певний погляд на світ, світовідчуття, що проектується через ракурс бачення наратора, котрий може бути різним, у залежності від маски, яку він приміряє. Наративні складники можуть бути різними у кожному окремому тексті, що залежить від манери ведення оповіді, особливостей індивідуально-авторського міфу. У статті деталізовано типи нараторів, які кожен дослідник окреслює, виходячи із власних напрацювань та тверджень. Поряд з уже відомими типами наратора у статті виводиться новий тип, «множинний» наратор, що представляє сукупність голосів, ракурс «дійсності», котрий здатен амбівалентно визначати дієгезис. Кожен із структурних голосів такого типу наратора наділений особистісними рисами та сповідує власну ідеологію. «Множинний» оповідач характерний для творів, що мають складну сюжетно-композиційну структуру, або є оригінальною жанровою формою. У таких оповідних структурах наратор має можливість через ракурс бачення кожного із персонажів створювати власну «дійсність», власний авторсько-індивідуальний міф. Це передовсім характерно для сучасних жанрових форм побудованих за новими жанровими канонами, наприклад, романні форми, створені у форматі «talk show» чи у формі коротких повідомлень тощо. «Множинний» наратор формує структуру, забезпечує сюжетно-композиційну єдність, «веде» сюжетну оповідь та впливає на жанрову модифікацію твору. Структурні чинники «множинного» наратора мають здатність суб'єктивно спостерігати за сюжетом, викладати власне бачення дійсності та по-своєму співіснувати із внутрішньотекстовими наративними інстанціями: нарататором, реципієнтом, автором-деміургом, ознаки яких тісно переплітаються у сучасному тексті.

Ключові слова: наратив, наратор, «множинний» наратор, нарататор, стиль, структура

Кушнирова Т.В. Тип «множественного» нарратора в повествовательной структуре художественного текста

В статье всесторонне рассматривается понятие «нарратив» как литературоведческая категория, определяются его конститутивные признаки, исследуются структурные элементы. В статье «нарратив» - это «определенный взгляд на мир, некое мироощущение, которое может быть разным, в зависимости от маски рассказчика». Нарративные составляющие в тексте могут быть разными, что зависит от манеры повествования, особенностей индивидуально-авторского мифа. В работе детализированы типы нарраторов, анализируются их отличительные черты. В статье рассматривается новый тип нарратора, «множественный» нарратор, представляющий совокупность голосов, ракурс «действительности», который способен амбивалентно осмысливать действительность. Каждый из структурных элементов такого типа наделен личностными характеристиками и исповедует собственную идеологию. «Множественный» нарратор присутствует в произведениях, имеющих сложную сюжетно-композиционную структуру, или которые являются оригинальной жанровой формой. В таких повествовательных структурах нарратор имеет возможность через ракурс видения каждого из персонажей создавать собственную «действительность», собственный авторско-индивидуальный миф. Это прежде всего характерно для современных жанровых форм, построенных по новым жанровым канонам: романные формы, созданные в формате «talk show» или в форме коротких сообщений и т.д. «Множественный» наратор формирует структуру, обеспечивает сюжетно-композиционную целостность, «ведет» повествование и влияет на жанровую модификацию произведения. Структурные элементы «множественного» нарратора обладают способностью субъективно «видеть» сюжет, подавать свое видение действительности и по-своему взаимодействовать с внутритекстовыми нарративными инстанциями: наррататором, реципиентом, автором-демиургом, признаки которых переплетаются в современном тексте.

Ключевые слова: нарратив, нарратор, «множественный» нарратор, наррататор, стиль, структура

Kushnirova T.V. Type of "multiple" narrator in the narrative structure of the artistic text

The present article is concerned with the concept of "narrative" as a literary category, its characteristics and structural elements. In literary studies one can find a lot of scholarly works devoted to this problem, however there are still many questions that deserve further and more detailed consideration. The author of the article concretizes the idea of "narrative", analyzes the main narrative theories, compares the basic concepts of narratology in the scientific works of outstanding scholars.

This is narrator's projection and world-view, his/her view of life, the so-called glance at the world. The narrator may be different, he/she can take on different masks. Narrative components may be various in in each specific case, that is in every particular text. It depends on narration style and the peculiarities of the author's myth. This article presents the types of narrator, in particular, the so-termed "multiple" type of the narrator (the assemblage of voices, the angle of "reality"), who sees and perceives the artistic world ambivalently. All the structural elements of such narrator's type are endowed with individual features and have their own outlook. The "multiple" narrator can be found in the works of original genre with complex compositional and narrative structure. In such narrative structures, the narrator can create his own "reality", his own author's myth through the view angle of each character.

This is typical of modern genre forms, built on the new genre canons, such as novel forms of the "talk show" format or "sms" - novel. The "multiple" narrator forms the structure, provides plot-compositional unity, "leads" narrative story and influences the genre modification of the literary work. Structural types of "multiple" narrator can perceive the reality subjectively and have the ability to present their own vision of reality and interact with other narrative components: narratator, recipient, author-demiurge, the signs of which are closely interwoven in the modern text.

Key words: narrative, narrator, the "multiple" narrator, narratator, style, structure

© Кушнірова Т. В., 2019

Постановка проблеми. Все більш важливими у сучасній філологічній науці стають розвідки, що стосуються трактування поняття «нарація», «наратив», «наратор», «нарататор» тощо. Дослідники неодноразово торкалися цього питання, окреслюючи певні риси наратології, як-от: наративні ознаки у художньому тексті, моделі нарації, образ наратора, його місце і значення у тексті, типи наратора тощо (Мацевко-Бекерська Л., Бехта І, Папуша І., Ткачук О., Поліщук В, Коваленко К. та ін.)., проте залишається ще багато лакун, пов'язаних із наративною структурою твору, які потребують детального тлумачення. Тому **метою** нашої розвідки є аналіз основних тенденцій сучасного літературознавства у царині наратології, осмисленні поняття «наратив», «наратор», а також окреслення поняття «множинний наратор», що є жанровою особливістю сучасних романних форм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом поняття «наратив» у сучасній філологічній науці застосовується досить активно, існує безліч розвідок, що стосуються даного питання. Дослідники намагаються окреслити конститутивні ознаки наративу, виокремлюють певні домінантні складники, саме від яких, на їхню думку, в індивідуально-авторському міфі залежить рецепція тексту читачем. «Наратив» – «об'єкт та акт повідомлення про справжні чи фіктивні події, здійснюваний одним (кількома) наратором, адресоване одному (кільком) нарататорові» [2, с.476]. На нашу думку, поняття «наратив» включає у себе не лише тип оповіді (від першої чи від третьої особи), композиційну структуру, ступінь вимислу та закодованість певних ідей та смислів. Домінантними у наративній системі стає і об'єкт, персонаж, котрий по-різному взаємодіє із внутрішньотекстовими наративними інстанціями: наратором, нарататором, реципієнтом, автором-деміургом, риси яких тісно переплітаються у сучасному тексті.

Кожен із дослідників, що займалися цією проблемою наративну структуру тексту розглядали по-своєму та окреслювали власні іманентні ознаки. Наратологія як окрема дисципліна сформувалася в руслі досліджень французьких семіотиків (К. Бремона, А. Греймаса) наприкінці 60-х рр. ХХ ст. Ці вчені доводили хибність структуралістської моделі світосприйняття й осмислювали мистецтво з точки зору комунікативних бачень про природу дійсності. Провідні літературознавці доби детально обґрунтовували питання наратології та наративної структури твору (Р. Барт, Ж. Женетт, Я. Лінтвельт, Дж.Прінс, С. Четмен, В. Шмід та ін.). Наративними проблемами цікавляться й українські літературознаці (Л. Мацевко-Бекерська, І.Бехта, М.Ткачук, Р.Гром'як, І. Папуша, К.Коваленко та ін.).

Однією із домінант компонентів наративної структури художнього твору є образ наратора, який у філологічній науці трактується по-різному. Теоретичний і практичний рівні наратора як важливого суб'єкта літературної оповіді на прикладі конкретних творів представлено у дослідженнях українських літературознавців: Л.Мацевко-Бекерської, М. Легкого, Т. Черкашиної, Г. Максименко, С. Сіверської, І. Бехти, К. Коваленко. І.А. Бехта окреслює термін «наратор» як «суб'єкт свідомості, який безпосередньо втілений у тексті і з яким має справу читач» [1, с.214]. У художньому творі наратор формує структуру оповіді та забезпечує сюжетну та композиційну цілісність. "Наратор буває більш чи менш явним (експліцитним), обізнаним, всюдисущим, самосвідомим і надійним, він може розміщуватися на більшій чи меншій дистанції від наратованих ситуацій і подій, персонажів і/або нарататора" [6, с.84].

У словниках подається традиційне усталене визначення, яке доводить, що наратор – той, хто розповідає в тексті. У наративі функціонує щонайменше один наратор, котрий існує на тому ж дієгетичному рівні, що і нарататор, до якого він апелює. У наративі може бути різна кількість нараторів, котрі почергово ведуть оповідь [6, с.83]. На нашу думку, таке твердження є продуктивним, оскільки у сучасному наративі окреслюється тип «множинного» наратора, що має різновекторне фокусування.

Одним із центральних завдань наратора (оповідача, розповідача), є здатність вести сюжетну оповідь та впливати на жанрову модифікацію твору. Наратор може одночасно «членувати матерію тексту на самостійні смислотворчі фрагменти, а також максимально конденсувати загальне значення твору» [5, с.49]. Наратор у тексті є всюдисущим та всевидящим, здатним проникати у свідомість героїв, що передбачає здатність до асиміляції з абстрактним автором, суб'єктивовано спостерігати за сюжетом та мати власну точку зору на події, репрезентовані у тексті. В. Шмід констатує, що «наратор сприймається читачем не як абстрактна функція, а як суб'єкт, наділений визначеними антропоморфними рисами мислення і мови» [7, с.38].

Наратор як суб'єкт мовлення свою позицію передає через «голос», відповідну «точку зору» («точки зору»), їхню взаємодію, зіставлення, протиставлення, що визначає взаємозв'язок між різними рівнями художнього твору (фабульним, сюжетним, мовним, образним, просторовим, жанровим тощо), що є важливим чинником стилю (загального та індивідуального авторського). Часом образ наратора передається через відповідний «ракурс бачення», що має тричленну структуру: ракурс героя, ракурс автора та ракурс «дійсності» (А.Есалнек), що перебувають у тісному взаємозв'язку і у кожному творі виформовується по-різному, та впливає на жанрову модифікацію та стильову визначеність твору. Суб'єкт мовлення

може психологічно зближатися із автором, тоді оповідь набуває суб'єктивних рис. Іноді оповідач віддаляється від автора і стає самостійною сюжетною одиницею з власним характером та світобаченням.

Типологія наратора у літературознавстві почала розроблятися досить давно і представлена різнопланово. Широко відома чотиричленна типологія класифікаційної моделі для вирізнення наративних типів Ж.Женетта, яка передбачає чотири різновекторні позиції наратора: гетеродієгетичний наратор в екстрадієгетичній ситуації (розповідає історію, в якій він не є персонажем), гетеродієгетичний наратор в інтрадієгетичній ситуації (оповідач другого ступеня, котрий розповідає історії, в яких, як правило, відсутній («текст у тексті»), гомодієгетичний наратор в екстрадієгетичній ситуації (розказує власну історію, в якій він фігурує як персонаж), гомодієгетичний наратор в інтрадієгетичній ситуації (оповідач другого ступеня, що розповідає власну історію) [3, с.397]. Постать наратора та його взаємозв'язок із дієгезисом досліджував і В.Шмід, який стверджував, що «дієгетичним будемо називати такого наратора, який оповідає про самого себе як про фігуру в дієгезисі. Дієгетичний наратор фігурує у двох планах – і в оповіді (як її суб'єкт), і оповідній історії (як об'єкт). Недієгетичний же наратор оповідає не про самого себе як про фігуру дієгезису, а лише про інші фігури» [7, с.81]. Український літературознавець Л.Мацевко-Бекерська, спираючись на уже відомі теорії зазначає, що «ключовим для встановлення типів наратора можна вважати як двояке його поводження у реальній для фікційного світу події, так і двоякий спосіб здійснення розповіді про цю подію» [5, с.39]. Сучасна дослідниця І.Бехта виокремлює три основні типи нараторів у прозовому творі: ауторіальний наратор у формі «він», персональний у формі «я» або у формі дійової особи, що говорить від імені «я», персоніфікований, позначений якимось іменем [1, с.69]. Авторка виокремлює ауторіального наратора - наднаратора, котрий володіє повною інформацією, об'єктивно оцінює та може втручатися в інтерпретацію подій. Персональний наратор, на думку дослідниці, це той, що бере участь у подіях і приміряє маску спостерігача, свідка тощо. Персоніфікований наратор – це власне ідентифікований герой твору.

Часом у основу типології наративу покладено міру втручання автора у наратив: авторське всезнайство з продуктивним використанням 1-ї особи, нейтральне всезнайство (авторське невтручання з використанням 3-ї особи), наратор-очевидець, наратор-персонаж; колективний наратор, одиничний наратор; драматичний наратор (зовнішній опис персонажів) тощо. Тип такого наративу залежить від втручання автора у оповідь та міру його присутності у структурі художнього тексту [1, с.23]. Ця класифікація, на нашу думку, є продуктивною, однак необхідно окреслювати роль автора у наративі у кожному окремому тексті, зважаючи на жанрові, стильові, особливості не лише тексту, але й автора та доби в цілому.

Дослідження Н.Фрізман стає поштовхом для розвитку теорії про множинність нараторів у тексті, оскільки автор виокремлює тип «колективного» наратора, що може бути присутнім у тексті. Ми ж констатуємо наявність у художніх текстах «множинного» наратора, різні голоси якого наділені особистісними рисами та сповідують власну ідеологію. Це стосується передовсім творів, що мають складну сюжетно-композиційну структуру, або наділені ознаками оригінальних жанрів.

Найпростішим проявом «множинного» наратора можна вважати роман Д.Фаулза «Колекціонер» (1963), де бачення однієї ситуації бачиться із кількох позицій, що є різко протилежними. Оповідь у тексті ведеться з позиції ретроспекції, твір має щоденникову форму. "Колекціонер" складається з чотирьох частин, де три частини подані крізь ракурс бачення «закоханого» чоловіка, Фредеріка Клегга, а одна частина – сповідь ув'язненої ним дівчини, Міранди. Твір створено таким чином, що одна й та ж подія подається з різних ракурсів бачення, що різняться між собою. Дві останні частини – своєрідний фінал трагічної історії, що фокусується через свідомість психічно хворої людини (Клегга), оскільки у цей час через хворобу (фізичну) Міранда вже не здатна тверезо мислити й аналізувати події. Щоденникова форма роману актуалізує два особистісних хронотопи, що є різко протилежними та демонструють деградацію персонажів. Така наративна стратегія дає можливість побачити і «відчути» ситуацію амбівалентно, із різних точок зору, іноді полярних, але необхідних для усвідомлення ситуації. Наприклад, Клегг уважає себе колекціонером, котрий має у своєму арсеналі рідкісні зразки метеликів, тоді як Міранда позиціонує героя вбивцею, котрий знищує не лише живу істоту, але й не має естетичного смаку.

Досить ґрунтовно у наративній ситуації прописані особистісні хронотопи. Клегг - пересічна особистість, що бачить себе унікальною. Герой вважає, що суспільство вороже налаштоване до нього, тому безпечніше почувається на самоті. Клегг – закомплексована особистість, улюбленою справою якої було колекціонування метеликів. Проте раптовий щасливий випадок (виграш значної суми) виводить його із розряду пересічних до унікальних особистостей (як він сам себе позиціонує), що призводить до психологічної деградації. Любов Фредеріка до колекціонування вийшла на "новий рівень": він вирішив замінити метеликів жінками. Першою жертвою стала Міранда. Викравши дівчину, Фредерік намагається в усьому їй догодити: готує їжу, за потреби прибирає, купує різні речі тощо, однак не може

перебороти власні комплекси та свою непристосованість до життя у соціумі. Герой повільно деградує: намагаючись втекти від самотності, він хоче примусити дівчину покохати себе, однак у фіналі стає вбивцею (хоча сам заперечує цей факт) і справжнім маніяком, оскільки знаходить нову жертву для своєї "колекції". До таких висновків доходить читач у фіналі, оскільки у даному творі голос автора відсутній, і читач своє ставлення до героя формує упродовж оповіді. Про те, що із героєм щось негаразд, реципієнт вперше замислиться після прочитання щоденника Міранди, освіченої художниці, котра зовсім по-іншому позиціонує героя.

Приклади безпосередньо «множинного» наратора можна простежити і у зразках новітньої літератури, оскільки сучасні романні форми тяжіють до оригінальних жанрів. Представник сучасної британської літератури Джуліан Барнс постійно експериментує із наративною структурою своїх творів. Цікавою для нас є його дилогія «Як усе було» («Talking it over», 1991) та «Кохання і т.д.» («Love, etc.», 2000), які виписані за допомогою новітніх наративних технік (про наративні особливості романної спадщини Д.Барнса уже йшлося у наших розвідках [4]). Мелодраматична історія, створена у дусі комедії моралі та комедії дель арте, подається через ракурс усіх героїв-оповідачів, котрі беруть участь у дискусії щодо складних питань буття. Герої роману (Стюарт, Джиліан і Олівер) детально обговорюють ситуацію, що склалася у їхній родині, у напруженому діалозі намагаються знайти вихід із складного становища, переконати один одного у правильності своїх суджень.

Назва романів, як і його сюжет, передбачає безліч інтерпретацій, де стрижнем стає складна система суб'єктів оповіді. Наративна стратегія романів ґрунтується на відсутності ракурсу автора, що передбачає певну «свободу» у читацькому сприйнятті, не обтяжену авторськими інтенціями. Важливим наративним відкриттям автора у романі є сповідальний, майже товариський, тон героїв, які звертаються безпосередньо до читача і намагаються залучити його до дискусії та переконати його у правильності саме своїх суджень.

Наративною особливістю романних форм є формальний рівень, побудований за принципом, коли кожен із героїв може висловити власну точку зору щодо іншого персонажа чи подій загалом. Причому події висвітлюються кожним героєм суб'єктивно. Саме формальний чинник, що є складником естетичної гри письменника, слугує містком, що об'єднує усіх персонажів у єдине сюжетне ціле. Формальний складник дилогії характеризується змінністю. У першому романі у домінантній позиції стоїть змістовна складова, тоді як форма твориться на кшталт драматичного твору, де кожен герой проголошує монолог, який чується й іншими героями роману, й читачами. У другому романі змістовий складник виходить у константну позицію, поступаючись місцем формальному чиннику. Роман «Кохання і так далі» формально являє собою структуру, яка складається із безлічі коротких монологів, які проголошуються кількома нараторами. Герої роману спілкуються наче у форматі сучасних відео («ток-шоу») чи інформаційних технологій (вайбер тощо), які передбачають обмін розлогими повідомленнями між багатьма користувачами. Діалог ведуть кілька головних героїв: Стюарт, Джиліан та Олівер, до яких часом приєднуються діти (Марі і Софі), колега Джиліан та коханка Стюарта Еллі, колишня дружина-американка Стюарта Террі, мати Джиліан, мадам Уайетт, та ще кілька епізодичних персонажів. Героями різнобічно, крізь різне фокусування висвітлюється мелодраматична історія кохання та зради. Події, довжиною в життя, героями детально проглядаються та аналізуються. Персонажі полемізують щодо минувшини, намагаючись розібратися у складних конфліктних ситуаціях.

Риторичність стає стильовою особливістю дилогії. Герої спілкуються у сповідальному форматі з уявним слухачем, часом запитують його про щось, повчають, вимагають пояснень чи поради. Риторичність прози збільшується ближче до фіналу, де майже у кожному монолозі присутні різні форми звертання. Мотив-мовлення - «а як ви думаєте?» - зустрічається майже в кожному монолозі, оскільки стосунки героїв зайшли у глухий кут і достойно вийти із ситуації вони не можуть. Цілком логічним є останній монолог матері Джиліан про те, що життя саме розставить всі «крапки над і», треба просто жити, насолоджуючись кожною миттю, оскільки ніхто не знає, коли «годинник кожного зупиниться».

Висновки. Поняття «наратив», не дивлячись на значну кількість розвідок, наразі повністю не сформоване. Дослідники намагаються окреслити конститутивні ознаки терміну, виділяючи певні домінантні складники, оскільки саме від манери ведення оповіді, викладу матеріалу в індивідуально-авторському міфі залежить рецепція тексту читачем. Однак важко схарактеризувати нові оповідні форми, що не «вписуються» в уже окреслені «межі» наративу. Для сучасних оповідних форм характерний «множинний» наратор (сукупність голосів, ракурс «дійсності»), який амбівалентно визначає дієгезис. Наратор такого типу (найпростіший тип «множинного» наратора може налічувати від двох оповідачів) формує структуру, забезпечує сюжетно-композиційну єдність, має здатність вести сюжетну оповідь та впливати на жанрову модифікацію твору. Сюжет у таких жанрових формах не подається лінійно, він розірваний, перервний, часопростір фрагментарний, подрібнений, та такий, що «клеїться» у свідомості читача. Бачення із різних фокусів одночасно дає можливість всебічно розглядати романну ситуацію,

«нейтрально» проникати у внутрішній світ персонажів, незалежно спілкуватися із читачем, співіснувати з ним, вступати у полеміку. Саме можливість зміни ракурсу бачення на описувану історію чи її фрагменти сприяє поглибленню сюжету, а також ускладнює психологічний портрет персонажів: світ літературного твору стає об'ємним, цікавим для спостереження та проникнення у нього. «Множинний» тип наратора стає у сучасних творах тим фактором, що дозволяє заглибитися у сюжет, окреслити власне ставлення до певного персонажа чи події та дати незалежну оцінку ситуації.

Література

1. Бехта І. А. Авторське експериментаторство в англомовній прозі XX століття. Львів : ПАІС, 2013. 268 с.
2. Гром'як Р. Т. Літературознавчий словник-довідник. К.: ВЦ «Академія», 2006. 752с.
3. Женетт Ж. Введение в архитекст. Фигуры: в 2 т. Т.2. М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1998. 472 с.
4. Кушнірова Т. В. Наративні стратегії у романних формах кінця XX – початку XXI століття. Полтава: Видавництво «Сімон», 2018. 121с.
5. Мацевко-Бекерська Л. В. Українська мала проза кінця XIX-початку XX століть у дзеркалі наратології: [монографія]. Львів: Сплайн, 2008. 408с.
6. Ткачук О. Наратологічний словник. Тернопіль : Астон, 2002. 173 с.
7. Шмид В. Нарратология. – М. : Языки славян. культуры, 2003. 312 с.

References

1. Bekhta, I.A. (2013) Avtorske eksperymentatorstvo v anhlomovnii prozi XX stolittia [Author experimentation in twentieth-century English prose] Lviv : PAIS. [in Ukranian].
2. Hrom'iak, R.T. (2006) Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk [Literary reference dictionary]. Kyiv : Akademiia. [in Ukranian].
3. Zhenett, Zh. (1998) Vvedenie v arkhitekst. Figury [Introduction to arhytekst. Figures]. Moskva : Izd-vo im. Sabashnikovykh. [in Russian].
4. Kushnirova, T.V. (2018) Naratyvni stratehii u romannykh formakh kintsia XX – pochatku XXI stolittia [Narrative strategies in novel forms of late XX - early XXI century]. Poltava : Simon. [in Ukranian].
5. Matsevko-Bekerska, L.V. (2008) Ukrainska mala proza kintsia XIX-pochatku XX stolit u dzerkali naratolohii [Ukrainian prose of the late nineteenth and early twentieth centuries in the mirror of narratology]. Lviv : Splain. [in Ukranian].
6. Tkachuk, O. (2002) Naratolohichnyi slovnyk [Narratological dictionary]. Ternopil : Aston. [in Ukranian].
7. Shmid, V. (2003) Narratologiia [Narratology]. Moskva : Iazyki slavian. Kultury. [in Russian]

Кушнірова Тетяна Віталіївна, доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології та перекладу, Полтавський національний технічний університет імені Ю. Кондратюка (просп. Першотравневий, 24, Полтава, Україна); e-mail: kuta2608@gmail.com; https://orcid.org/0000-0003-3489-2767

Кушнирова Татьяна Витальевна, доктор филологических наук, профессор кафедры германской филологии и перевода, Полтавский национальный технический университет имени Ю. Кондратюка (просп. Першотравневый, 24, Полтава, Украина); e-mail: kuta2608@gmail.com; https://orcid.org/0000-0003-3489-2767

Kushnirova Tetiana Vitaliivna, Doctor of Sciences (Philology), Professor, Department of Germanic Philology and Translation, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University (24, Pershotravnevy ave., Poltava, Ukraine); e-mail: kuta2608@gmail.com; https://orcid.org/0000-0003-3489-2767